



13.8.2014

Sisäministeriö
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

SISÄMINISTERIÖ

19.08.2014

INRIKESMINISTERIET

Viite

Sisäministeriön Maahanmuutto-osaston lausuntopyyntö 25.6.2014 SM008:00/2012

Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:n muuttamisesta

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue lausuu 25.6.2014 päivätystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain muuttamisesta seuraavaa:

Työsuojeluviranomainen kohtaa toiminnassaan työperäisen hyväksikäytön uhreiksi joutuneita henkilöitä, ja on tärkeää, että heille voidaan antaa ihmiskauppadirektiivin edellyttämää apua ja tukea heti, kun tapaukset tulevat ilmi. Työsuojeluviranomaisella ei kuitenkaan ole esitutkintaviranomaisten käytettävissä olevia toimintakeinoja eikä –valtuuksia tapausten tarkempaan selvittelyyn. Sen vuoksi työsuojeluviranomaisen on usein mahdoton epäillyn uhrin kohdatessaan selvittää, onko kyseessä ihmiskaupan vai ihmiskaupan kaltaisen rikoksen, kuten kiskonnantapaisen työsyrynnän uhri.

Esitetyn kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 35 §:n mukaan auttamisjärjestelmään esitetty henkilö otetaan auttamisjärjestelmään, jos olosuhteiden perusteella arvioidaan, että kyseessä voi olla ihmiskaupan uhri ja hän on auttamistoimien tarpeessa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että auttamisjärjestelmään pääsisi myös jatkossa matalalla kynnyksellä henkilön oman uskottavaksi arvioidun kertomuksen perusteella. Työsuojeluviranomaisen mielestä on tärkeää, että kynnys auttamisjärjestelmään pääsemiseksi pysyy edelleen matalalla eikä lakiesityksen myötä nouse korkeammaksi. Työsuojeluviranomainen on kokenut erittäin toimivana nykyisen järjestelyn, jossa auttamisjärjestelmään ovat päässeet myös ihmiskaupan kaltaisten rikosten uhrin.

Esityksen mukaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annettuun lakiin lisättäisiin uusi säännös koskien ihmiskaupan uhrien tunnistamista. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tässä pykälässä tarkoitettu tunnistaminen olisi luonteeltaan vahvempi kuin 34 ja 35 §:ssä tarkoitettu esitunnistaminen. Lakiesityksestä ei käy kuitenkaan selkeästi ilmi, mitä tapahtuu auttamisjärjestelmään otetuille "esitunnistetuille" uhreille niissä tapauksissa, joissa esitutkintaviranomainen tai syyttäjä päätyykin ajamaan asiaa muulla rikosnimikkeellä,



Aluehallintovirasto

Työsuojelun vastuualue

13.8.2014

kuten esim. törkeänä kiskontana tai kiskonnantapaisena työsyrintänä eikä 38 §:n mukaista ihmiskaupan uhrin tunnistamista näin ollen tehdä.

Työsuojeluviranomainen kannattaa ehdotetun 34 §:n muotoilua, jonka mukaan esityksen auttamisjärjestelmään ottamiseksi voivat tehdä viranomaisten lisäksi myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat sekä epäilty ihmiskaupan uhri itse. Työsuojeluviranomaisen kokemuksen mukaan erityisesti työperäisen ihmiskaupan uhrit eivät välttämättä itse miellä olevansa uhreja tai pelkäävät menettävänsä työpaikkansa, eivätkä sen vuoksi osaa tai uskalla ottaa yhteyttä poliisiin tai muihin esitutkintaviranomaisiin. Tämän vuoksi on tärkeää, että esityksen auttamisjärjestelmään ottamiseksi voivat tehdä myös ne tahot, joihin uhri usein ensimmäiseksi ottaa yhteyttä eli kolmannen sektorin toimijat ja työsuojeluviranomaiset.

34 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että esitys auttamisjärjestelmään ottamisesta tehtäisiin pääsääntöisesti kirjallisesti, mutta kiireellisissä tapauksissa esityksen voisi tehdä myös suullisesti. Perusteluista ei käy ilmi, miten kiireellisyys näissä tapauksissa määritellään. Työsuojeluviranomainen pitää erittäin tärkeänä tätä suullisen esityksen mahdollisuutta etenkin niissä tapauksissa, joissa esityksen tekee epäilty uhri itse. Kielitaidottoman uhrin on akuutissa tilanteessa mahdoton hankkia hänelle kuuluvaa oikeusapua kirjallisen esityksen laatimiseen. Esitys tulisi näin ollen voida työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan tehdä suullisesti myös muista painavista syistä.

Ehdotetun 38 a §:n mukaan ihmiskaupan uhreille voidaan antaa auttamistoinena neuvontaa ja ohjausta. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan neuvonnan tarkoituksena on tukea ihmiskaupan uhria hänen oman elämänsä suunnittelussa. Työsuojeluviranomaisen mielestä auttamisjärjestelmän tulisi tarvittaessa tarjota uhreille yleisen neuvonnan lisäksi tukea työmarkkinoille pääsyssä sekä ammatillista ja kielikoulutusta Itävallan ja Tanskan tapaan. Erityisesti työperäisen hyväksikäytön tapauksissa uhrin on usein mahdotonta irrottautua työpaikasta ja näin katkaista siteet ihmiskaupasta epäiltyihin, jos yksikään uhrin kanssa tekemisissä oleva viranomainen ei pysty auttamaan uhria uuden työpaikan etsimisessä tai edes neuvomaan, miten töitä Suomessa haetaan. Työsuojeluviranomaisen toimenkuvaan kyseinen neuvonta ei kuulu.

Ulkomaalaislain 52 b §:n muutosehdotuksen mukaan ihmiskaupan uhrille annettava harkinta-aika koskisi ainoastaan ilman oleskeluoikeutta maassa olevia ihmiskaupan uhreja. Harkinta-ajan kuluessa ihmiskaupan uhrin tulee päättää, tekeekö hän yhteistyötä viranomaisten kanssa ihmiskaupasta epäiltyjen kiinni saamiseksi. Esityksestä ei käy selvästi ilmi, koskeeko ehdotettu pykälä myös tapauksia, joissa ihmiskaupan uhri on oleskellut aikaisemmin laillisesti maassa, mutta uhrin oleskelulupa umpeutuu tai se perutaan hänen ollessaan auttamisjärjestelmässä. Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ihmiskaupan uhrille ulkomaalaislain 52 a §:n perusteella edellyttää nimenomaisesti em. yhteistyötä viranomaisten kanssa, ja sen vuoksi uhrille annettava harkinta-aika on tarpeen myös edellä kuvatuissa tilanteissa. Jos kaikki 52 a §:n edellytykset eivät vanhan luvan voimassaolon päättyessä täyty, on riskinä se, että ihmiskau-



Aluehallintovirasto

Työsuojelun vastuualue

13.8.2014

pan uhri poistetaan maasta ennen kuin tunnistaminen on saatettu päätökseen, mikä on ihmiskauppaleyseissopimuksen 10 artiklan 2 kohdan vastaista.

Johtaja

Kaarina Myyri-Partanen

Tarkastaja

Katja-Pia Jenu

Jakelu:

Sisäministeriö
hare@intermin.fi
maahanmuutto-osasto@intermin.fi